

TDK pályázat

Egervári Júlia (rajz- és vizuális környezetkultúra, tanári MA ,)

kategória: szobrászat - alternatív szobrászat

a mű címe: KELT

készült: 2014

Munkám jellegét meghatározza, hogy kelt téstárból készítettem.

A mű 30 db portréból és 2 db kézből áll, melyek falon lettek elhelyezve, egymással szemben. Így a 30 fej mintha egy külön álló csoportot alkotna a két kézzel szemben, de mégis van köztük kapcsolat. Ugyanabból az anyagból, ugyanolyan stílusban készültek. Testtöredékek.

Koncepcióm többirányú volt, elsődlegesen az anyaggal való kísérletezés, lehetőségeinek, határainak feltárása, kitapasztalása. Nem először használtam ezt az anyagot, de ilyen jellegű figurális darabokat még nem készítettem belőle. Egy olyan módszert akartam találni, amellyel úgy tudok emberi testrészeket, arcokat ábrázolni, hogy részben én befolyásolom a formák alakulását, de teret hagyok az anyag sajátosságának, önformáló erejének. Miután sikerült megtalálnom a megfelelő technikát mintát vettem harmincszor ugyanazon személy arcáról, ugyanazzal technikával, ugyanolyan módon, és mind a harminc portré elkészítéséhez ugyanolyan állagú, arányú kelt téstát használtam. Az eredmény eltérő lett, néhol egészen szélsőséges, torz, néhol kísértetiesen hasonmás jellegű, de mindegyik karakteres, és egyedülálló.

Munkám sokféle asszociációt megenged. Elsőre sokaknak nyilvánvaló a maszk-szerűség, melynek összetett jelentését nem kell bemutatnom. Ám itt valahogy nem ez a jelleg a legerősebb. Ezek nem magunkra felölthető maszkok, nem színesek, nincs a szemek helyén lyuk, hogy ki lehessen látni rajta, nem használatra készültek. Inkább halotti maszkokra emlékeztetnek csukott szemükkel, élethű élettelenységükkel, de ez sem lehet érvényes egytől egyig, hiszen vannak köztük egészen torz vagy mókás darabok is. Lehet, hogy csak egy kísérlet, - a saját, egyéni terveim és együttműködésem egy anyaggal és annak törvényszerűségeivel- így vagy úgy sikeredett darabjai, de valahogy hihetőek. Nincs köztük tökéletes, szebb vagy csúnyább, egyszerűen olyanok, amilyenek. A technika adottságai által nem lehet felróni se „nekik”, se nekem milyenségüket, így alkotnak egységet, nem lehet egyiket sem elrontottnak nevezni.

A létrejött objektumoknak van egy fajta régészeti lelet szerű hatása, a felgyűrődött téstta a kirajzolódó emberi formák mentén, olyan, mintha a testrészek még csak félig lennének megtisztítva a ráakódott rétegektől, töredékesek, maradvány-szerűek. Ugyanakkor a kőből faragott szobrok egy adott rész-állapota is lehet, a még be nem fejezett, félig kifaragott mű.

A két kéz is ugyanattól a személytől származik, így arányaiban nem válik el, és felfelé kapaszkodó jelleggel jelenik meg a falon, magában, körülötte üres tér van. Így valamiféle hiány érzetet teremt, nincs hozzá rendelve test vagy más töredékek. Valahogy mégis a másik oldalon lévő fejekhez kapcsoljuk őket, már az által a megfogalmazódó kérdés által is, hogy van-e kapcsolat a kezek és a fejek között, egységben vagy külön kell szemlélni őket? Én azt mondanám lehet így is, úgy is. Amit az arcok fejeznek ki, azt kifejezhetik a kezek is. Csak ezt az egyik oldalon a portrék sokaságban teszik meg, a másik oldalon a karok önmagukban, kicsit magányosan az üres térben. Kontrasztot alkotnak, így erősítik meg egymást.

Az anyag választásnál dominált az az elvem, miszerint nem célom hosszú távon maradandó munkákat készíteni, így a mulandóság több síkon is képviseltetheti magát, és a tömegtermelést, a felhalmozódó hulladékot is figyelembe véve nem akarom bővíteni a „felesleges” tárgyak csoportját. Ezt az elvet tudatosan és következetesen kezdtem el alkalmazni egy ideje különböző installációs munkáimnál, így a természetes, illetve újrahasznosított anyagok dominálnak, a munkák nem „örök” életűek, dokumentációkon élnek tovább. Ennek tekintetében úgy érzem találó a cím, Kelt, hiszen a szó kétértelműségét kihasználva, utalhat a keltezésre is, és magára a dokumentációra is rákerülhet a keltezés dátuma, közben ha a pedig a lelet-szerűségét nézzük az objektumoknak, akkor egy fiktív keltezés is létrejöhet, például: i. e. 2000.

A másik szempont pedig az, hogy ezek a természetes, vagy félig természetes anyagok a folyamat és a kiállítás során is változásban vannak, így izgalmasabb ezekkel az anyagokkal az együttműködés, és ez az oda-vissza hatás más hozzáállást igényel.

Mint fentebb említettem, nem először dolgoztam kelt tésztával. Májusban volt egy önálló kiállításom Egerben a Kis Zsinagóga Galériában, ahová egy egész teret kitöltő installációt készítettem. Ott a tészta különböző mértékű megsütése vagy éppen nem-sütése, vagyis nyersessége közti átmenetet mutattam be 100 kb. 20 cm-es darabban, illetve egy 1 méter átmérőjű nyers tésztagolyón, amelyen végig lehetett kísérni a kelt tészta változását, ahogy rákelt a gömb vázra, aztán ahogy kiszáradt és darabokban töredezett le. Itt semmilyen figurális elem nem jelent meg, látszólag sematikus vagy mondhatni univerzális formákkal dolgoztam, ez nem adott olyan könnyen kapaszkodót az értelmezéshez, mint jelenlegi munkámnál a fej, a portré, ami eléggé konkrét, és sokféle jelentés társítható hozzá. Ott a tészta darabok elrendezésük miatt valami felé való haladást vagy távolodást mutattak, valamilyené válást egy folyamat során. Így utaltak a címre is, Téves Elképzelések. Ez a téma felvetés tovább öröklődött a következő munkámra is, de itt már máshogy nyilvánul meg. Ahogy akkor valóban téves elképzeléseim voltak a tészta viselkedésével kapcsolatban, és ez meghatározta a munka koncepcióját, így itt már volt némi fogalmam arról, hogy mire számíthatok. De mivel egy új technikát próbáltam/ dolgoztam ki, újabb meglepetések vártak rám.

A harminc portréhoz harmincszor vettem gipszmintát valakinek (ugyan annak a személynek) az arcáról, ugyanazzal a technikával, és ugyanolyan állagú tésztát kelesztettem bele ebbe a gipsz negatívba, mégis teljesen különböző portrékat kaptam végül. Erre valamilyen mértékben számítottam, de még így is meglepett némelyik darab.

Sütés közben deformálódott vagy összeesett a tészta, illetve a negatív is, vagy egyszerűen nem kelt bele eléggé a formába, nem vette fel igazán az arc vonásait. Pontosan ez volt a célom, hogy én szándékom szerint sorozatot gyártok, de az anyag „működése” bele fog szólni, kiegészíti, vagy felül írja ezt a szándékot. Egy ilyen jellegű munkánál más hozzáállásra van szükség, akkor alakul izgalmasan és sikeresen ha nincs görcsös ragaszkodás semmilyen elképzeléshez, illetve ha a létrejövő eredmény és az elképzelés inkább kiegészítik egymást.

Ez a hozzáállás még az installálás folyamatára is igaz, egy ilyen munkánál mindig kérdéses, hogy a végén lehetséges-e úgy elhelyezni ahogy szeretném, úgy marad-e, hogyan rögzíthető. Folyamatos alázatot és együttműködést kíván.